

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว โดยผ่านแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ ค.ศ.1975-2000

ชื่อผู้เขียน นางสาวปณิดา สระวาที

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.ม.ร.ว.รุจยา อากาศ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.โกสุมภ์ สายจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นฤมล ชีร์วัฒน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาการสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 – 2000 2) ศึกษาความสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในการสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลลาวในแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 – 2000 และ3) ศึกษาการสอดคล้องกับความเป็นจริงของความเป็นชาติที่ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ ค.ศ. 1975 - 2000

การที่เลือกศึกษาแบบเรียนระดับประถมศึกษาเนื่องจากการศึกษาภาคบังคับที่ส่งผลต่อเยาวชนจำนวนมากที่สุด โดยจากการศึกษาสามารถแบ่งแบบเรียนออกเป็นสองหลักสูตรคือ แบบเรียนในหลักสูตรที่ใช้ระหว่างปี ค.ศ. 1975 – 1990 และแบบเรียนในหลักสูตรที่ใช้ระหว่างปี ค.ศ. 1991 - 2000 โดยพบว่าสำนึกความเป็นชาติที่รัฐบาลลาวสร้างผ่านแบบเรียนทั้งสองหลักสูตร “ชาติ” ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ แต่สามัคคีและอยู่ร่วมกันเสมือนครอบครัวภายใต้การนำพาของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เพื่อจะสร้าง “ชาติ” ไปสู่เส้นทาง สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร ก้าวหน้าทางสังคม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ความชอบธรรมในการนำพาประเทศของพรรคมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ นั่นคือ พรรคเป็นผู้ช่วยชาติให้พ้นภัย และรักษาความเป็นชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป

แม้ระบอบการปกครองของลาวเป็นแบบสังคมนิยม แต่เป็นสังคมนิยมที่ต่างจากประเทศอื่น ก็มีทั้งแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ไปพร้อมกับการเน้นความสัมพันธ์ในชาติที่เป็นลักษณะครอบครัว เน้นความเป็นพี่น้อง โดย “ชาติ” ที่ปรากฏในแบบเรียนหลักสูตรแรก คือครอบครัวใหญ่ ที่ความสัมพันธ์ของคนในชาติเป็นไปอย่างราบรื่น มีความสามัคคีปรองดองกัน และมีความเสมอภาคกันแม้จะต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันก็ตาม มีอุดมการณ์ที่เชื่อมโยงคนในชาติเข้าด้วยกันคือ ความเชื่อมั่นต่อการก้าวไปสู่เส้นทาง “สังคมนิยม” และเชื่อมั่นต่อการนำของพรรค ในการที่จะนำ “ชาติ” ไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

นโยบาย “จินตนาการใหม่” ที่ริเริ่มในปี ค.ศ. 1986 และการพึ่งพาความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศและประเทศตะวันตกมากขึ้นอันเนื่องมาจากการล่มสลายของยุโรปตะวันออก และสหภาพโซเวียต นับว่ามีส่วนสำคัญทำให้แบบเรียนลาวในหลักสูตรที่สองสร้างมโนทัศน์ใหม่เพื่ออธิบายสังคมที่เปลี่ยนไปในสองประเด็นคือ หนึ่งวัฒนธรรมของชาติที่เคยเน้นเฉพาะ “วัฒนธรรมชาติแบบสังคมนิยม” ได้หันกลับไปสู่รากฐานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม โดยเฉพาะพุทธศาสนา และสองคือ ศัตรูของชาติ โดยเฉพาะไทย ที่แม้ยังคงเป็นศัตรูในประวัติศาสตร์ แต่ถูกมองในมิติความสัมพันธ์ในระดับประเทศเพื่อนบ้านด้วยเช่นกัน

แต่ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ดังกล่าวยังเป็นไปในทางที่รัฐได้ประโยชน์ นั่นคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลยังคงเป็นผู้กุมอำนาจและมีความชอบธรรมในการปกครองประเทศ คนในชาติยังคงเชื่อมั่นต่อการนำพา “ชาติ” ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยพรรคและรัฐบาล โดยที่มิได้รู้สึกว่าตนเองไร้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการร่วมกำหนดชะตากรรมของ “ชาติ” แต่อยู่ใต้การนำพาประเทศของพรรคและรัฐบาลที่ทรงประสิทธิภาพและมีความชอบธรรม ดังนั้นเมื่อรัฐมีนโยบายเปลี่ยนระบอบเศรษฐกิจจากแบบวางแผนจากส่วนกลางเป็นแบบการตลาดก็ไม่ใช่ว่าสิ่งผิดแต่อย่างใด และถ้า “ชาติ” จะมีปัญหาเกิดขึ้นจึงไม่เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของพรรคและรัฐบาลแต่อย่างใด แต่เกิดจากปัจจัยที่รัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นสำนึกความเป็นชาติที่ถูกสร้างนั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ของรัฐมากกว่าประชาชน นั่นคือเป็นไปเป็นในทางพุงความชอบธรรมในการปกครองประเทศของพรรคและรัฐให้ดำรงอยู่ต่อไปตราบนานเท่านาน

Thesis Title The construction of National Consciousness by the Lao
People's Democratic Republic as Reflected in Primary School
Textbooks Between 1975 - 2000

Author Ms.Panita Sarawasee

M.A. Regional Studies

Examining Committee

Lect. Dr. M.R. Rujaya Abhakorn Chairman

Assoc. Prof. Dr.Kosum Saichan Member

Asst. Prof. Naruemol Teerawat Member

ABSTRACT

The objectives of this study are (1) to study the construction of national consciousness by the Lao People's Democratic Republic as reflected in primary school textbooks between 1975-2000; (2) to study the continuity and changes in the national consciousness construction process from the primary school textbooks between 1975-2000; and (3) to study the relationship between the national consciousness that appeared in the primary school textbooks and reality from 1975 to 2000. The reason for choosing the primary school texts is that primary education is compulsory and has the greatest impact on the country's youth.

The study shows that it is possible to divide the textbooks into two groups, those used under the 1975-1990 curriculum and those under the 1991-2000 curriculum. It is found that in the national consciousness that the Lao government constructed through both groups of school textbooks, although "the nation" comprises different ethnic groups, they nonetheless are united and live in harmony like a family under the leadership of the Lao People's Revolutionary Party to build the nation that will lead to peace, independence, democracy, unity, prosperity, social

progress and improvement in the people's lives. The Party's right to lead the country stems mainly from history as it was the Party that brought the nation out of danger and maintains national integrity.

Even though Lao political system is socialistic, it is different from others as it contains Marxist thoughts as well as the emphasis on the fraternal character of the nation as a family. In the first batch of the school texts, the "nation" appears as a big family with harmonic relations, unity and equality even though the people come from different ethnic groups. They are bound together by the steadfast belief in the steps to progress on the "socialist" path, and in the Party's leadership that will take the nation to prosperity.

The New Economic Mechanism policy that began in 1986 and the increasing reliance on assistance from international organizations and western countries caused by the collapse of Eastern Europe and the Soviet Union were instrumental in bringing about new thinking into the text books under the new curriculum, especially in making sense of the new changes in different ways. Firstly, national culture that used to rest on the concept of socialist national culture now returns to the traditional roots, especially Buddhism. Secondly, national enemies like Thailand, although they remain historical enemies, they are now also viewed in the context of neighborly relations.

In any case, these changes in political thinking are still beneficial to the state as the Lao People's Revolutionary Party and government still hold the reins of power and have the legitimacy to rule the country. The people still have faith that the Party will lead the nation to prosperity and progress, without feeling that they are deprived of the rights and liberty to determine the nation's fate. As they were under the rule of the legitimate and efficient Party and government, when the state shifted from a centrally-planned economy to market economy, there was nothing wrong with it. If problems arise, uncontrollable factors are blamed while the party and government are not held responsible for making wrong policy decisions. Therefore the national consciousness that has been constructed benefits the state more than the citizens; that is to say it maintains and perpetuates the political legitimacy of the Party and state.